

Barcelona, 8 de novembre de 2019

CICLE DE DEBATS L'educació a Catalunya: les apostes necessàries

**PER L'ÈXIT DELS CENTRES DESAFAVORITS:
COM HA DE SER UNA POLÍTICA PER A LES ESCOLES D'ALTA COMPLEXITAT?**

CERCLE D'ECONOMIA, Dimarts 12 de novembre de 2019, de 18:00h a 20:00h

A Catalunya, el 16% dels centres de secundària i el 17% d'infantil i primària són centres socialment molt desafavorits, reconeguts com d'alta complexitat, el que representa una problemàtica de primer ordre al nostre país.

El 85% dels centres de secundària d'alta complexitat són públics, percentatge que s'eleva al 91% a infantil i primària.

El 25% de l'alumnat en centres d'alta complexitat obté un nivell baix en les proves de competències de català a 6è de primària, aquest percentatge es redueix al 6% en els centres de baixa complexitat.

A Catalunya no tenim una política global d'atenció als centres desafavorits, sinó actuacions puntuals i amb recursos insuficients. Això representa un obstacle per a la qualitat i l'equitat del sistema educatiu.

Propostes destacades:

- **Finançar els centres en funció del seu nivell de complexitat, acabant amb l'assignació de recursos gairebé lineal que s'aplica en l'actualitat.**
- **Creació de Zones d'atenció educativa preferent en territoris desafavorits, amb competències i recursos de planificació i gestió de programes i serveis educatius.**

EL CONTEXT | La realitat de les escoles complexes i la manca d'una política pública per fer-hi front

L'existència de **centres de màxima complexitat** (amb un perfil d'alumnes marcadament desafavorit) és una problemàtica de primer ordre al nostre país. El [capítol de Xavier Bonal i Marcel Pagès](#) inclòs en l'[Anuari 2018 de Reptes de l'educació a Catalunya](#) (dir. Jordi Riera), i que es presenta en aquest acte, exposa les següents **dades**:

- El curs 2016-2017, els centres de major complexitat representen un 16% a secundària i un 17% i a primària.
- L'alta complexitat es concentra de manera clara en la xarxa pública, qüestió que no s'explica per un major pes dels centres de titularitat pública: un 85% dels centres de secundària d'alta complexitat són públics, percentatge que s'eleva al 91% a infantil i primària.
- El nivell de complexitat condiona de forma significativa els resultats educatius dels centres: les diferències de resultats entre centres d'alta i baixa complexitat són significatives: 1,6 punts sobre 10 en matemàtiques i 1,2 en català a l'ESO.

Segons dades del [Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu](#) referides al curs 2018-2019, a 6è de primària:

- El 25% de l'alumnat en centres d'alta complexitat obté un nivell baix en les proves de competències de català, molt per sobre del 6% en els centres de baixa complexitat.
- Per contra, un 18% dels alumnes en centres d'alta complexitat assoleixen un nivell alt de competències en català, clarament per sota del 44% en els centres de baixa complexitat.

L'evidència mostra amb un rotunditat que si no s'actua per combatre les causes i les conseqüències associades als centres d'alta complexitat es **compromet la funció d'equitat i igualació d'oportunitats** pròpia de l'educació, tant en el sí d'aquestes escoles com a nivell del conjunt del sistema.

L'existència de centres d'alta complexitat es relaciona amb el fenomen de la **segregació escolar**. I sabem que Catalunya és, després de Madrid, [la comunitat amb un nivell més elevat de de segregació econòmica entre escoles](#).

Però les respostes a les necessitats que experimenten els centres socialment desafavorits no es troben únicament en la lluita contra la segregació escolar. Cal una **política específica i alhora global** que garanteixi no només les **condicions d'educabilitat** d'aquests centres, sinó també el seu **èxit educatiu**.

Altres països del nostre entorn han assajat estratègies diverses per donar oportunitats als centres desafavorits. Bona part d'ells han tingut un enfocament fortament territorial, en què es fa de l'entorn i les xarxes de centres la unitat bàsica d'intervenció (enlloc d'escoles o col·lectius concrets d'alumnes). Alguns exemples:

- Les "Education Action Zones" i el programa "Excellence in Cities" al Regne Unit, a finals dels anys 90, amb un enfocament compensatori i una lògica basada en les aliances públic-privades dirigides a augmentar els resultats d'aprenentatge i a diversificar l'oferta educativa.
- Les "Réseaux Ambition Réussite" franceses, en marxa des de 2006, que aglutinen els centres amb majors dificultats i els proveeixen de finançament i professorat complementari.
- A Portugal, des del 1996, els "Territoris Educatius d'Intervenció Prioritària", que s'adopten com una mesura de discriminació positiva orientada a territoris en condicions de greus dificultats socioeconòmiques. Aquest territoris agrupen les escoles en diversos clústers que desenvolupen un projecte comú amb uns objectius compartits.

A Catalunya, no s'han produït avenços polítics destacables en la política educativa compensatòria des que l'any 2004 es va posar en marxa el **Pla per a la Llengua i la Cohesió Social**, al marge d'algunes iniciatives focalitzades com ara la revitalització dels Plans Educatius d'Entorn (una iniciativa que actualment es troba en fase pilot).

Si volem fer dels centres vulnerables espais d'èxit i autèntiques oportunitats educatives, cal una **política decidida i global en aquest terreny**, que aprengui de les llums i les ombres de les experiències internacionals i que compti els recursos i el lideratge necessari.

Xavier Bonal i Marcel Pagès proposen algunes de les **mesures** que podria contemplar una política d'aquestes característiques:

- Finançar els centres en funció del seu nivell de complexitat, acabant amb l'assignació de recursos gairebé lineal que s'aplica en l'actualitat.
- Creació de Zones d'acció prioritària o d'atenció educativa preferent. Es planteja una reorganització territorial de la política educativa que permeti articular l'acció de suport als territoris desafavorits i no només a centres d'alta complexitat. Aquestes zones poden esdevenir la unitat bàsica en la gestió de l'escolarització i l'articulació de programes i serveis educatius.
- Introduir sistemes d'accés del professorat i d'accés a la direcció de centres en entorns d'elevada complexitat social que incentivin la realització de projectes d'intervenció a llarg termini i adaptats al context.
- Sistematitzar l'avaluació de l'impacte de les polítiques compensatòries, sigui en el terreny curricular, pedagògic, organitzatiu o financer.

L'ACTE | Per l'èxit dels centres desafavorits: Com ha de ser una política per a les escoles d'alta complexitat?

COM HA DE SER
 UNA POLÍTICA PER A
 LES ESCOLES D'ALTA
 COMPLEXITAT?

#PerQueApostem

A Catalunya **no disposem d'un model o d'una estratègia global d'atenció als centres desafavorits**, sinó d'actuacions i plans puntuals i amb recursos insuficients. Si volem fer dels centres vulnerables espais d'èxit i autèntiques **oportunitats educatives**, cal una política decidida i global en aquest terreny, que es fixi en l'evidència internacional i que compti els recursos i el lideratge necessari.

- Com podem avançar cap a una política d'aquestes característiques?
- Quins elements i actuacions l'haurien de configurar?
- Quines condicions polítiques, institucionals, tècniques, de recursos... l'haurien de fer possible i sostenible?
- Quin ha de ser el paper dels diferents agents (administració educativa, món local, tercer sector, centres educatius...)?

Aquests interrogants són a la base de l'acte públic que aquí presentem sota el títol "Per l'èxit dels centres desafavorits: com ha de ser una política per a les escoles d'alta complexitat?", que tindrà lloc al **Cercle d'Economia (Barcelona), el dimarts 12 de novembre de 18:00h a 20.00h**.

<https://www.fbofill.cat/agenda/lexit-dels-centres-desafavorits>

Per afrontar aquestes qüestions i donar-hi resposta, comptarem amb **experts i representants de centres d'alta complexitat i administracions educatives**, que aportaran anàlisi, reflexions i propostes aterrades sobre el tema. La conferència inaugural correrà a càrrec de **Xavier Bonal**, professor de la UAB (veure CV breu més avall) i en la taula rodona hi participarà **Carles Martínez**, Secretari de Polítiques Educatives del Departament d'Educació.

PROGRAMA

- 18:00 **Benvinguda**, a càrrec d'Ismael Palacín, director de la Fundació Jaume Bofill
- 18:10 **Presentació: "Educació i complexitat: un repte per a la política educativa"**, a càrrec de **Jordi Riera** (director de l'Anuari de reptes de l'educació 2018).
- 18:20 **Ponència: "L'atenció als centres desafavorits: anàlisi i propostes"**, a càrrec de **Xavier Bonal** (autor del capítol sobre el tema del mateix Anuari).
- 18:45 **Taula rodona** "Com fem possible una política en favor dels centres desafavorits a Catalunya?", amb la participació de:
- **Alfons Espinosa**, Director de l'Escola Drassanes.
 - **Teresa Sambola**, Coordinadora de l'Àrea d'Educació, Esports i Joventut de la Diputació de Barcelona.
 - **Carles Martínez**, Secretari de Polítiques Educatives del Departament d'Educació.
- 20:00h **Comiat**

El debat es podrà seguir en directe per streaming a través del web <http://www.fbofill.cat>

Participació a Twitter: [#PerQueApostem](https://twitter.com/PerQueApostem)

Aquest acte forma part del Cicle [L'educació a Catalunya: les apostes necessàries](#), on debatem sobre les prioritats educatives del nostre país. Aquest cicle es nodreix de les contribucions dels anuaris de la Fundació Jaume Bofill.

PONENTS i CONTRA PONENTS

(En ordre alfabètic)

Xavier Bonal és Catedràtic de Sociologia al Departament de Sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona i Special Professor of Education and International Development a la Universitat d'Amsterdam. És director del Grup de recerca Globalització, Educació i Polítiques Socials (GEPS) de la UAB, co-coordinador del Grup Interdisciplinari de Polítiques Educatives (GIPE) i director del Màster Europeu Erasmus+ GLOBED: Education Policies for Global Development. Ha estat membre de la xarxa d'experts en Ciències Socials de la Comissió Europea (NESSE) i consultor de diverses Administracions Públiques i d'organismes internacionals (Comissió Europea, UNESCO, UNICEF, Consell d'Europa). Especialista en sociologia de l'educació i política educativa, ha estat professor convidat a diverses universitats europees i llatinoamericanes. Ha realitzat recerques en l'àmbit de la sociologia de l'educació i la política educativa a Espanya, Europa i Amèrica Llatina. Compta amb nombroses publicacions en revistes nacionals i internacionals i és autor de diversos llibres especialitzats en política educativa i desigualtats. Entre 2006 i 2010 va ser adjunt al Síndic de Greuges per a la defensa dels drets dels infants.

[@xavierbonal](#)

Alfons Espinosa es Director de l'Escola Drassanes, centre de màxima complexitat ubicat al barri del Gòtic de Ciutat Vella. L'Escola Drassanes està integrada en la Xarxa de Competències Bàsiques i la Xarxa pel canvi de Ciutat Vella. L'escola col·labora en varis projectes educatius guardonats com #RAVALSTEAM (Premi Barcelona Innovació educativa 2019) o Patís coeducatius (Premi Ciutat de Barcelona en la modalitat d'educació 2018).

[@sitoespi](#)

Carles Martínez és Secretari de Polítiques Educatives del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. Té una dilatada experiència com a docent, particularment en centres d'atenció educativa preferent. Ha publicat nombrosos articles d'opinió sobre política educativa. Ha estat subdirector general d'escolarització i un dels impulsors de les Oficines Municipals d'Escolarització, així com vicepresident de la Comissió Mixta del Departament d'Educació i les entitats municipalistes, membre de la Comissió d'Educació de la Federació de Municipis de Catalunya i Director General de Planificació i Entorn de la Generalitat de Catalunya.

[@carlesmartinezq](#)

Jordi Riera és Catedràtic d'Educació de la Universitat Ramon Llull a la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna. Ha estat degà de la mateixa facultat, director de l'OTRI Fundació Blanquerna Assistencial i de Serveis, president de l'Associació Catalana de Pedagogs de Catalunya i del Col·legi de Pedagogs de Catalunya, membre del Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu de Catalunya i del Consell d'Experts de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya.

Ha publicat nombrosos llibres i articles científics en premsa així com en revistes especialitzades sobre temes educatius. És l'investigador principal del Grup de Recerca Consolidat de Pedagogia, Societat i Innovació amb el suport de les TIC (PSITIC). A partir de 2007 va assumir diverses responsabilitats al Rectorat de la URL, on actualment es adjunt al rector (2012-actualitat). Ha dirigit l'Anuari: Reptes de l'educació a Catalunya 2018, de la Fundació Jaume Bofill.

[@JordiRiera1](#)

Teresa Sambola és premi extraordinari de Pedagogia i Màster en Direcció Pública. Actualment, és Coordinadora de l'Àrea d'Educació, Esports i Joventut de la Diputació de Barcelona. Prèviament, ha estat 12 anys com a Cap del Servei d'Educació de l'Ajuntament de l'Hospitalet de Llobregat, on ha impulsat projectes com el de Ciutat Educadora i l'Educació 360. I amb anterioritat, va ser responsable d'Educació als ajuntaments de Viladecans, durant 12 anys i a l'Ajuntament de Molins de Rei, durant 3 anys. També ha estat durant 15 anys col.laborant amb la Federació de Municipis de Catalunya, com a coordinadora de la Comissió d'Educació i de l'Àrea de Drets Socials i membre Comissió Mixta del Departament d'Educació amb l'FMC i l'ACM.

[@TresaSambola](#)

Per concertar entrevistes amb ponents i contraponents, podeu contactar amb:

Miquel Àngel Alegre (cap de projectes FJB):

malegre@fbofill.cat

93 458 87 00

620 918 577

Ismael Palacín (director FJB):

ipalacin@fbofill.cat

93 458 87 00

620 587 300

CICLE | “L’educació a Catalunya: les apostes necessàries”

Bona part dels reptes que té actualment plantejats l’educació al nostre país no són pas nous. Però adquireixen una rellevància especial en el moment actual; el context social i econòmic possibilita pensar en apostes educatives de més calat i ambició del que ho han vingut sent els darrers anys.

Si aspirem a construir i consolidar un sistema educatiu de qualitat, eficient i equitatiu, que jugui en la primera divisió dels sistemes educatius mundials, faríem bé d’aprofitar la finestra d’oportunitat que ara mateix s’obre.

En el cicle “L’educació a Catalunya: les apostes necessàries” us convidem a debatre una selecció clau d’aquestes apostes.

- **Per invertir més i millor. On han d’anar els recursos en educació els propers anys?** 05/11/18, CaixaFòrum Barcelona, 9:00h.
- **Per un ensenyament gratuït. Com garantir la gratuïtat d’una escola de qualitat?** 04/12/18, Palau Robert, Barcelona, 18:00h.
- **Per la continuïtat més enllà de l’ESO. Com avançar cap a la universalització dels estudis secundaris postobligatoris?** 14/02/19, Palau Macaya, Obra Social "la Caixa", Barcelona, 18:00h.
- **Per una tria d’escola justa i igualitària. Com fer possible un marc d’elecció de centre que no provoqui segregació?** 27/03/19, Palau Macaya, Obra Social "la Caixa", Barcelona, 18:00h.
- **Per l’èxit dels centres desfavorits. Com ha de ser una política per a les escoles d’alta complexitat?** 12/11/19, Cercle d’Economia, Barcelona, 18:00h.

El cicle “Les apostes necessàries” inclou ponències i taules rodones amb els principals experts en cadascun dels reptes i matèries tractades, els agents educatius i socials protagonistes en cada cas, així com les primeres autoritats educatives del país.

Més informació del projecte: <https://www.fbofill.cat/leducacio-catalunya>

CONTACTE

La **Fundació Jaume Bofill** és una fundació cultural privada creada l'any 1969. Des d'aleshores, les actuacions que duu a terme promouen el coneixement de la societat catalana, el debat de les noves idees i propostes per avançar cap a una major justícia social, i l'actuació de persones i col·lectius diversos que també busquin la transformació i el canvi social. Des de l'any 2009, la Fundació Jaume Bofill centra el conjunt de la seva activitat com a un *Think-and-Do tank* al voltant de l'educació i el seu context social, **impulsen iniciatives, recerques i debats per transformar l'educació a Catalunya.**

Projecte “Cicle L'educació a Catalunya: les apostes necessàries”

Miquel Àngel Alegre (cap de projectes FJB):

malegre@fbofill.cat

93 458 87 00

620 918 577

Ismael Palacín (director FJB):

ipalacin@fbofill.cat

93 458 87 00

620 587 300